

Sz. Nagy Lajos
(1935–2005)

2005. szeptember 18-án, hetvenéves korában eltávozott közülünk Sz. Nagy Lajos, a legendás hírvű magyartanár, könyvtáros, a finn irodalom kiváló tolmácsolója és elsőrangú szakértője, a kultúrdiplomata, élete utolsó évtizedében a 3K egyik szerkesztője. Pályáját magyartanárként kezdte Székesfehérvárott, és hamar megmutatkozott nagy tanár egyénisége. Tanítványai (köztük többen ma az OSZK főmunkatársai) haláláig eljártak hozzá tanácsért, ötletért, azért, hogy mérítsenek hihetetlenül széles körű műveltségéből, kiérlelt bölcsességéből, nyugalmas derűjéből. Már fiatal tanárként elsőrangú finn szakértővé képzezte magát. Biztos ítéletű szakértők által is elismert igazság, hogy Sz. Nagy Lajos a finn irodalom egyik legnagyobb, legrangosabb, legtöbbet teljesített hazai ismerője, a finn irodalomtörténet kiemelkedő mestere volt. Számos publikációja a bizonyosság erre, bár az opus magnumot, a de Sanctis, Hettner, Meyer, Lanson műveivel vetekedő nagy finn irodalomtörténetét nem írhatta meg. Ehhez túl korán kellett távoznia. De már igen fiatalon, a recepcióesztétikai megközelítéseket jócskán megelőzve, hatalmas anyagon mutatta be a finn irodalom hazai fogadtatását. „recepcióját”, és ugyanilyen módszerrel a magyar irodalom finnországi fogadtatását. E műve nyilván igen sokáig alapmunka lesz és marad a finnugrisztikában. Amiként alapműveknek számítanak fordított munkái elé írt elő- és utószavai, amelyek sohasem egyszerű ismeretterjesztő eligazítások voltak, hanem az adott szerző, az adott műszerű interpretációi, a staigeri Kunst der Interpretation nagyszerű hazai termékei. Sokat, igen sokat tett a finn–magyar kulturális kapcsolatok terén is. Nemesak a Magyar Köztársaság helsinki kulturális attaséjaként, de mint a finn írók szinte mindegyikének személyes ismerőseként, barátjaként, hazai kalauzjaként is. És persze fordítóként. Regényeket, hosszú prózákat és drámákat is fordított szépszámmal, elsősorban azonban a finn vers magyar tolmácsolójaként alkotott utánozhatatlanul nagyot. Nem volt költő (bár hihetetlenül szellemes bökverseit nehéz felejtetni), ám abszolút biztos verskezelésű ember volt. Persze több is annál: a versek lényegét értette és tette át – szigorú formahűséggel – magyarra, átgondolva és visszaadva a táji, társadalmi, szokásrendi stb. különbségekből adódó, sokszor furcsa koinciden-
ciákat okozó eltéréseket is.

Sok, igen sok olyan tudósról, íróról, szellemi emberről tudunk, akik – érthető önzésből – az érdeklődésük, hivatásuk középpontjában álló területre koncentrálnak, és mintegy muszájnak, esetleg kellemes színekúrának tekintik a megélhetést biztosító „állást”. Sz. Nagy Lajos, bár a finn irodalom állt érdeklődése homlok-

terében, éppen nem vette félvállról könyvtári munkáját. Sőt! Tanárként indult, ám még fiatalon lett a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa. A Hálózati Osztályon (sok más neve is volt) dolgozott, igen intenzíven. A szakkönyvtárak problémáival foglalatostkodott, a szakmai információk és az információellátás volt a szakterülete (máig igen fontos könyve is megjelent e tárgykörből), és olyannyira vezető szakértővé vált a téren, hogy amikor a TINTI (Társadalomtudományi Információs Titkárság) megalakult, természetes volt, hogy ott az ő helye Sárdy Péter szűk körű, ám annál tekintélyesebb stábjában. Aztán megint a KMK következett. Amit Sz. Nagy Lajos a KMK-ban és a TINTI-ben végzett (könyvek és cikkek sokasága tanúskodik róla), ma már szerves része a könyvtártörténetnek. És bizonyosság arra, hogy Sz. Nagy Lajos igen komolyan vette könyvtári, könyvtárügyi munkálkodását. És – volt kollégáinak sokasága tanúskodhat róla – sohasem tekintette ezt a munkát gátnak, akadálnak, hátráltatónak finn irodalmi ténykedése útjában. Teljes erőbedobással dolgozott mindkét szakterületén. És ez volt rá jellemző akkor is, amikor – immáron nyugdíjasként – a 3K szerkesztőjének szegődött el. Amikor a lap cikkeivel foglalkozott, amikor a lapterveken vitáztunk vele, amikor a reklamációk ügyeit intézte, amikor a szerkesztőbizottsági üléseken fejtette ki ólomsúlyú szakmai érveit és ellenérveit, teljesen ennek az ügynek, ezeknek az ügyeknek adta át magát. Nem a finn irodalom elsőszámú szakértője, nem az irodalom bennfentese, nem literary gentleman volt, hanem könyvtáros, tetőtől talpig. És könyvtárügyi, könyvtártudományi szakértő akkor is, amikor a finn könyvtári szaksajtó cikkeit referálta a Könyvtári Figyelő számára. Amit ma a finn könyvtárakról, a finn könyvtárügyről tudunk, azt szinte kizárólag Sz. Nagy Lajos közvetítésével tudjuk.

Elbűvölően kedves ember és kolléga volt. Végtelenül szellemes, nyílt és barátságos mindenkivel, egyúttal végtelenül szerény, és minden nyíltsága ellenére voltaképpen zárkózott volt mindenben, amiről úgy vélte, csak rá tartozik. Soha nem beszélt senkinek 1956-os tetteiről, és ha Dobos Marianne könyve nem számol be Lajos csendes hősiességéről, az életveszélyt is vállaló szerepéről, még legközvetlenebb kollégái sem sejtettek semmit róla e vonatkozásban.

Korán, igen korán – ahogy mondani szokás –, még tele kofferrel távozott. A finn irodalom hazai és finnországi szerelmesei, a magyar irodalomtudomány képviselői szakjuk egyik legnagyobbját, volt székesfehérvári gimnáziumi és számos egyetem finnugor szakos hallgatói a nagy tanárt gyászolják benne, a könyvtárosok szakmánk egyik kiemelkedő képviselőjét és munkását, mi, volt kollégái a nagyszerű társat és munkatársat, és mindenki, aki ismerte, az utolsó magyar úriemberek egyikét. (VK)